

บทสรุปรายงานวิจัย สำหรับสมาชิกวุฒิสภา และกรรมาธิการ

Summary of Research Studies for Members of Parliament and Committees

กรกฎาคม ๒๕๕๕

- ↳ ๑ ทศวรรษแห่งการปฏิรูปการเมือง : ผลงาน ปัญหา อุปสรรค
- ↳ การขยายสมาชิกภาพของสหภาพยุโรปกับโอกาสการลงทุนของประเทศไทย
กรณีศึกษาเปรียบเทียบประเทศโปแลนด์ ฮังการี และสาธารณรัฐเช็ก
- ↳ พันธมิตรภาคประชาสังคมกับการปลดปล่อยให้ผู้ต้องขังกลับคืนสู่สังคม
- ↳ การศึกษาและวิเคราะห์พฤติกรรมการถ่ายเทความร้อนผ่านผนังของบ้านดิน
- ↳ รูปแบบการจัดระบบความรู้และกระบวนการขับเคลื่อนความรู้ตามแนวทางเศรษฐกิจ
พอเพียงกรณีศึกษาชุมชนธรรณีคำ แขวงโคกแฝก เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร

“วิจัยก้าวหน้า รัฐสภาก้าวไกล”

จัดทำโดย

กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๖๗-๘

สามารถเรียกดูเอกสารได้ที่
http://library2.parliament.go.th/ejournal/e_ra.html

การเผยแพร่ความรู้ด้านงานวิจัยและพัฒนาของ กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร สามารถเข้าถึงได้ ๔ ช่องทาง ดังนี้

๑. บทสรุปรายงานวิจัยสำหรับสมาชิกรัฐสภาและกรรมการ เข้าถึงและเรียกดูเอกสาร (download) ได้ที่เว็บไซต์สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (http://library2.parliament.go.th/ejournal/e_ra.html)

๒. เอกสารข่าวสารงานวิจัยและพัฒนา ซึ่งเป็นวารสารอิเล็กทรอนิกส์รายเดือน (e-journal) เข้าถึงและเรียกดูเอกสาร (download) ได้ที่เว็บไซต์สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (http://library2.parliament.go.th/ejournal/e_rdnews.html)

๓. รายงานวิจัยฉบับเต็ม (full text) ที่ได้รับทุนสนับสนุน หรือจัดทำโดย สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร เข้าถึงและเรียกดูเอกสาร (download) ได้ที่เว็บไซต์สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (http://library2.parliament.go.th/ebook/e_research.html)

๔. บทสรุปรายงานวิจัย สามารถรับฟังได้ในรายการวิจัยก้าวไกล ทางสถานีวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์รัฐสภา คลื่น ๘๗.๕ เมกะเฮิร์ตซ์ เป็นประจำทุกวันเสาร์ เวลา ๐๗.๓๐ - ๐๘.๐๐ นาฬิกา

คำนำ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรมีบทบาทหน้าที่หลักในการสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของฝ่ายนิติบัญญัติ โดยมอบหมายความรับผิดชอบให้กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา สำนักวิชาการปฏิบัติหน้าที่ด้านการศึกษาวิจัย และการเผยแพร่ข้อมูลการวิจัยในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อวงงานรัฐสภาและสาธารณชน จากบทบาทและหน้าที่ดังกล่าว กลุ่มงานวิจัยและพัฒนาจึงได้พิจารณาคัดเลือกผลงานวิจัยด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ และสังคม มานำเสนอในรูปแบบของจุลสาร ทั้งนี้ เพื่อให้ผลงานที่ได้มีการวิจัยไว้แล้ว ถูกนำมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งประโยชน์ที่จะเกิดเพื่อการสนับสนุนการปฏิบัติงานของคณะกรรมการด้านต่างๆ ที่มีบทบาทหน้าที่ในการพิจารณาร่างกฎหมาย ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน และการพิจารณาสืบสวนสอบสวนเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งบทบาทในแต่ละด้านจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลทางวิชาการและผลงานวิจัยเพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลอ้างอิงประกอบการพิจารณาในเรื่องต่าง ๆ อันจะส่งผลสำคัญต่อการตัดสินใจในการทำหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ และป้องกันข้อบกพร่องที่อาจจะเกิดขึ้นได้ต่อไป

จากความสำคัญดังกล่าว กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา จึงได้จัดทำเอกสารบทสรุปรายงานวิจัยขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือ เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อวงงานรัฐสภาสนับสนุนการปฏิบัติงานให้แก่สมาชิกรัฐสภา คณะกรรมการ ตลอดจนบุคลากรในวงงานรัฐสภา รวมถึงผู้สนใจทั่วไป โดยจัดทำและสรุปไว้ในรูปแบบของบทสรุปรายงานวิจัยที่มีความกระชับและชัดเจน เพื่อให้สมาชิกรัฐสภาสามารถนำผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรัฐสภาไปปรับใช้ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานด้านนิติบัญญัติต่อไป

กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา
สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
กรกฎาคม ๒๕๕๕

๑ ทศวรรษแห่งการปฏิรูปการเมือง : ผลงาน ปัญหา อุปสรรค

วิจัยโดย...ณัชชาภัทร อุ้นตรงจิตร

เรียบเรียงโดย...นารัตน์ลักษณ์ ศิริวรรณ วิทยากรชำนาญการพิเศษ

ในช่วงระยะเวลากว่า ๑ ทศวรรษที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้เป็นเครื่องมือสำคัญในการปฏิรูปการเมืองไทย ปรากฏว่าระบบการเมืองไทยเกิดการเปลี่ยนแปลงหลายเหตุการณ์ จนกระทั่งเกิดการเปลี่ยนแปลงโดยคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขในวันอังคารที่ ๑๙ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๙ และได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๙ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ซึ่งเป็นฉบับถาวรที่ใช้จนถึงปัจจุบันนี้ โดยภายหลังจากเหตุการณ์ในครั้งนั้น ได้เกิดเหตุการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองขึ้นในประเทศหลายครั้ง จึงเป็นที่น่าสนใจในการศึกษาว่า สถานการณ์บ้านเมืองในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัยมี ๒ ประการ คือ ๑) เพื่อศึกษาและทบทวนเจตนารมณ์และวัตถุประสงค์ของการปฏิรูปการเมือง และ ๒) เพื่อประเมินสถานการณ์บ้านเมืองในปัจจุบันอันเป็นผลจากการปฏิรูปการเมือง เพื่อเป็นบริบทสำคัญในการปฏิรูปประเทศไทย โดยผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจกับเจตนารมณ์ของการปฏิรูปการเมืองในเรื่องสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคในระดับหนึ่ง ดังนี้ ประชาชนมีความพึงพอใจในประเด็น ๑) สิทธิในฐานะที่เป็นมนุษย์หรือสิทธิมนุษยชน ๒) การรับรองเสมอภาคของบุคคล ๓) การให้หน่วยงานของรัฐต้องเคารพสิทธิและให้สิทธิฟ้องคดีในกรณีที่ถูกละเมิด ส่วนประเด็นซึ่งเป็นช่องว่างที่ประชาชนยังมีความไม่พึงพอใจ ได้แก่ ๑) การเพิ่มหน้าที่ของรัฐและทำหน้าที่ดังกล่าวเป็นจริง ๒) การเพิ่มการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับชาติ ๓) การกระจายอำนาจไปให้องค์กรที่ให้ความเห็นในระดับชาติ ๔) การกระจายอำนาจและเพิ่มการมีส่วนร่วมในการเมืองท้องถิ่น และ ๕) การเพิ่มการมีส่วนร่วมของพลเมืองในกระบวนการตัดสินใจของภาครัฐ

อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจกับการทำงานขององค์กรอิสระในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐค่อนข้างน้อย หรือเรียกได้ว่าไม่พึงพอใจ โดยในภาพรวมแล้วทุกองค์กรได้คะแนนค่อนข้างน้อย ส่วนศาลยุติธรรมได้คะแนนสูงสุด (ร้อยละ ๗๐.๕) และคณะกรรมการการเลือกตั้งได้คะแนนน้อยที่สุด (ร้อยละ ๖๓.๗๕) ส่วนในเรื่องหลักการสำคัญเกี่ยวกับสถาบันการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันการเมืองนั้น พบว่า ไม่ประสบความสำเร็จ ซึ่งจากการวิเคราะห์พบว่า ระบบการเมืองไทยอยู่ภายใต้ระบบรัฐสภาแบบดั้งเดิม จึงควรปรับรูปแบบระบบรัฐสภาให้เป็นระบบรัฐสภาแบบมีเหตุผล ทั้งนี้ ผลที่ได้จากการปฏิรูปการเมืองคือ แฉกิจการรัฐสภา อันเนื่องมาจากความไม่สามารถขององค์กรอิสระในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ และความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันการเมืองยังไม่มีคุณสมบัติ ดังนั้น ในการปฏิรูปการเมืองหรือการออกแบบรัฐธรรมนูญครั้งต่อไป ควรเน้นที่เรื่องของการปรับรูปแบบระบบรัฐสภาให้เป็นระบบรัฐสภาที่มีเหตุผล เพื่อให้เกิดความสมดุลในการบริหารประเทศของรัฐบาล

ในส่วนที่เป็นจุดอ่อนของสังคมไทยนั้น พบว่า จุดอ่อนที่ยังไม่ได้รับการแก้ไขและยังคงเป็นปัญหาของสังคมไทยคือ เรื่องการทุจริตในการเลือกตั้ง การที่สังคมไทยใช้อำนาจมากกว่าการเคารพปฏิบัติตามกฎหมาย ซึ่งทั้งสองประเด็นดังกล่าวมีรากฐานลึกซึ้งเกี่ยวกับเรื่องคุณธรรมจริยธรรมของสังคมในการตีความมาตรฐานการเป็นคนดีคนชั่วของสังคมไทย อันเป็นจุดอ่อนของสังคมไทยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาของประเทศต่าง ๆ ในปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

ณัชชาภัทร อุ่นตรงจิตร. (๒๕๕๔). ๑ ทศวรรษแห่งการปฏิรูปการเมือง : ผลงาน ปัญหาและอุปสรรค. รายงานวิจัย. กรุงเทพฯ : จรัสสินิทวงศ์การพิมพ์.

การขยายสมาชิกภาพของสหภาพยุโรปกับโอกาสการลงทุนของประเทศไทย กรณีศึกษาเปรียบเทียบประเทศโปแลนด์ อังการี และสาธารณรัฐเช็ก

วิจัยโดย...นิธินันท์ วิตเวศวร

เรียบเรียงโดย...จันทรม สีสานบุญลี วิทยากรชำนาญการ

ประเทศโปแลนด์ อังการี และสาธารณรัฐเช็ก เป็นกลุ่มประเทศที่ได้รับการขยายสมาชิกภาพจากสหภาพยุโรปในครั้งที่ ๕ นี้ ซึ่งเป็นประเทศจากยุโรปตะวันออก ๘ ประเทศ ประกอบด้วย สาธารณรัฐเช็ก อังการี โปแลนด์ สโลวัก สโลวีเนีย เอสโตเนีย ลัตเวีย และลิทัวเนีย ประเทศทั้งสามนี้เป็นประเทศที่มีปัจจัยทางประชากรและปัจจัยทางเศรษฐกิจซึ่งมีความพร้อมในการรองรับการลงทุนจากต่างประเทศ ในด้านแรงงานและเป็นตลาดขนาดใหญ่ สหภาพยุโรปจึงให้การสนับสนุนทั้งในเชิงนโยบายและทรัพยากรต่าง ๆ เนื่องจากเล็งเห็นว่า ประเทศทั้งสามนี้มีศักยภาพมากเพียงพอต่อการขยายตัวและการเจริญเติบโตในทางเศรษฐกิจของภูมิภาคนี้ และที่สำคัญประเทศกลุ่มนี้จะเป็นแรงดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศได้เป็นอย่างดี ประเทศไทยเห็นความสำคัญของการลงทุนในภูมิภาคนี้และเพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรค จึงควรมีการศึกษาวิจัยใน ๒ ประการคือ การขยายสมาชิกภาพให้บทเรียนอย่างไรต่อการลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศในประเทศสมาชิกใหม่ และการขยายสมาชิกภาพนั้นได้ส่งผลให้เกิดการย้ายถิ่นของทุนไปสู่ประเทศสมาชิกใหม่หรือไม่ ซึ่งจะเป็นการศึกษาวิจัยในเชิงเปรียบเทียบ เพื่อนำไปสู่การกำหนดตำแหน่งของประเทศทั้งสามในสหภาพยุโรปและสรุปเป็นบทเรียนสำหรับการลงทุนของประเทศไทยต่อไป

การศึกษาวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์คือ ๑) เพื่อทำความเข้าใจลักษณะและโครงสร้างการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในประเทศทั้งสามในเชิงเปรียบเทียบ ๒) เพื่อสังเคราะห์ผลกระทบของการขยายสมาชิกภาพต่อการดึงดูดการลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศ ที่มีผลต่อประเทศสมาชิกใหม่ และ ๓) เพื่อศึกษาปัจจัยที่กำหนดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในกลุ่ม ๓ ประเทศที่ศึกษา โดยใช้การศึกษาวิจัยเชิงสำรวจข้อมูลด้านต่าง ๆ ของทั้งสามประเทศ เพื่อนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์และเปรียบเทียบข้อมูลให้เห็นความแตกต่างระหว่างประเทศทั้งสามนี้ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการลงทุนของกลุ่มทุนไทยต่อไป

ผลการวิจัยพบว่า การขยายสมาชิกภาพของสหภาพยุโรปมีบทบาทสำคัญต่อการดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศเข้าสู่ประเทศสมาชิกใหม่ด้วยนโยบายที่สำคัญ เช่น กองทุนปรับโครงสร้างและสร้างความเป็นหนึ่งเดียว และการใช้เงินสกุลยูโรเพื่อการหันเหการเคลื่อนย้ายทุนจากต่างประเทศไปสู่กลุ่มประเทศทั้งสามนี้มีน้อยมากจนไม่ปรากฏให้เห็น สำหรับปัจจัยการลงทุนที่เกิดจากการขยายสมาชิกภาพที่จะเป็นสิทธิประโยชน์ และแรงจูงใจต่าง ๆ นั้น พบว่า เงื่อนไขที่จำเป็นต่อการลงทุนคือ ศักยภาพพื้นฐานและการสร้างสภาวะแวดล้อมให้มีการแข่งขันให้การลงทุนเข้าสู่พื้นที่ในลักษณะที่ก่อให้เกิดผลเชื่อมโยงทั้งแบบ backward (ไม่ละทิ้งอดีต) และ Forward linkage (การเชื่อมโยงในวงกว้าง) ในห่วงโซ่อุปทานการผลิตสินค้า สำหรับลักษณะทางเศรษฐกิจของสามประเทศ ในสาธารณรัฐเช็กเป็นบริการด้านการเงินในสาธารณรัฐเช็กเป็นส่วนใหญ่ ในอังการีเป็นธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ และในโปแลนด์เป็นธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และบริการการค้าและซ่อมบำรุง กรณีความเข้มข้นของการลงทุนในประเทศทั้ง ๓ พบว่า ประเทศเยอรมนีมีความเข้มข้นสูงสุด ตามลำดับคือ ประเทศอังการี สาธารณรัฐเช็ก และโปแลนด์ และตามมาด้วยประเทศเนเธอร์แลนด์ ในขณะที่ประเทศที่มีมูลค่าการลงทุนสูงสุดของโลก เช่น สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และสหราชอาณาจักรพบว่า มีการลงทุนค่อนข้างต่ำ และมีดัชนีความเข้มข้นน้อยกว่าหนึ่ง ส่วนกรณีของประเทศไทยจากข้อจำกัดของข้อมูลการลงทุนของไทยใน

ประเทศทั้งสาม ทำให้ไม่สามารถสร้างแบบจำลองทางเศรษฐกิจเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยกำหนดการลงทุนได้ แต่ประเทศทั้งสามถือเป็นโอกาสของการทำกำไรระยะยาวในการเข้าสู่ตลาดท้องถิ่นของสหภาพยุโรปทั้งหมด

เนื่องจากผู้ประกอบการไทยยังเน้นการลงทุนเพื่อแสวงหาตลาดมากกว่ามุ่งแสวงหาประสิทธิภาพ เพราะมีข้อจำกัดในด้านศักยภาพของผู้ประกอบการ ส่วนด้านการรองรับการลงทุนขาเข้าพบว่า ปัจจัยเชิงตลาด ทรัพยากร และประสิทธิภาพของการผลิตคือ ปัจจัยพื้นฐานอันจำเป็นต่อการสร้างแรงจูงใจให้เกิดการลงทุน แต่ไม่เพียงพอต่อการทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายทุนระหว่างประเทศ แต่ปัจจัยที่จะเพียงพอต่อการลงทุนคือ ปัจจัยเชิงสถาบัน บทเรียนจากงานวิจัยนี้บ่งชี้ว่า เจ้าของทุนหลักคือ สหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น ให้ความสำคัญกับปัจจัยเชิงสถาบันนี้เป็นอย่างมาก กรณีของประเทศไทยจำเป็นจะต้องมีการปฏิรูปในเชิงสถาบัน หากไม่ดำเนินการอาจจะต้องเผชิญกับการเคลื่อนย้ายทุน (Relocation of Funds) เข้าสู่ประเทศอื่นที่มีเสถียรภาพและมีความโปร่งใสในการลงทุนมากกว่า โดยปัจจัยเชิงสถาบันที่พบว่า มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญคือ การลดความเสี่ยง การปฏิรูปโครงสร้างทางเศรษฐกิจ การลดคอร์รัปชัน เพื่อสร้างบรรยากาศการลงทุนให้นักลงทุนสามารถลดความแปรปรวนของอัตราการทำกำไรได้

เอกสารอ้างอิง

นิธินันท์ วิศเวศวร. (๒๕๕๑). การขยายสมาชิกภาพของสหภาพยุโรปกับโอกาสการลงทุนของประเทศไทย กรณีศึกษาเปรียบเทียบประเทศโปแลนด์ ฮังการี และสาธารณรัฐเช็ก. รายงานวิจัย. กรุงเทพฯ : คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

พันธมิตรภาคประชาสังคมกับการปลดปล่อยให้ผู้ต้องขังกลับคืนสู่สังคม

วิจัยโดย...เพลินใจ แต่เกษม และคณะ
เรียบเรียงโดย...อัญชลี จวงจันทร์ วิทยากรปฏิบัติการ

ภายใต้บริบทของสังคมปัจจุบัน หน่วยงานของรัฐจัดเป็นองค์กรระบบเปิดที่ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับปัจจัยแวดล้อมภายนอกเสมอ เพราะเป้าหมายคือ การมุ่งเน้นที่จะให้บริการเพื่อตอบสนองความคาดหวังและความต้องการของประชาชน ยิ่งไปกว่านั้นต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคน ชุมชนและท้องถิ่น พัฒนาและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน สำหรับกรมราชทัณฑ์ถือว่ามีความหน้าที่เฉพาะในการควบคุมและแก้ไขผู้กระทำผิดให้กลับเป็นคนดีของสังคม แต่การที่กรมราชทัณฑ์ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบในเรื่องนี้ ยังมีข้อจำกัดในด้านงบประมาณ บุคลากร ฯลฯ ในขณะที่ภาระรับผิดชอบมีมากครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ ทำให้ต้องมีการสร้างเครือข่ายพันธมิตรจากภาคเอกชนเข้ามาช่วยเหลืองานของกรมราชทัณฑ์เพื่อให้การดำเนินงานในการคืนคนดีสู่สังคม มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลอย่างแท้จริง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและประเมินผลในการเข้ามาช่วยเหลือผู้ต้องขังของเครือข่ายพันธมิตรภาคประชาสังคม รวมทั้งศึกษาทัศนคติและความต้องการของพันธมิตรภาคประชาสังคมต่อบทบาทในการช่วยเหลือผู้ต้องขังในการเตรียมความพร้อมสู่สังคมและการช่วยเหลือหลังพ้นโทษ และแสวงหาแนวทางในการขยายเครือข่ายพันธมิตรภาคประชาสังคมของเรือนจำและทัณฑสถานในการช่วยเหลือผู้ต้องขังกลับคืนสู่สังคม

ผลการวิจัยแนวทางในการพัฒนาและขยายเครือข่ายพันธมิตรภาคประชาชน พบว่า ๑) ด้านสถิติเครือข่ายพันธมิตรภาคประชาสังคมของเรือนจำและทัณฑสถานทั่วประเทศ พบว่า มีพันธมิตรที่เป็นหน่วยงานภาคเอกชนและภาคประชาชนเข้ามาช่วยเหลือผู้ต้องขัง โดยการช่วยเหลืออันดับหนึ่งคือ การบริจาคเงินและสิ่งของ อันดับสองคือ ด้านการพัฒนาจิตใจ อันดับสามคือ ด้านการศึกษา อันดับสี่คือ ด้านการฝึกวิชาชีพ โดยด้านที่มีผู้เข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือน้อย คือ ด้านการประชาสัมพันธ์ การให้คำปรึกษาทางกฎหมาย ด้านการแพทย์และสาธารณสุข และด้านการจัดหางาน ๒) ด้านข้อมูลพื้นฐานและความคิดเห็นของพันธมิตรภาคประชาสังคม พบว่า เครือข่ายพันธมิตรภาคประชาสังคมที่เข้ามาช่วยเหลือผู้ต้องขังส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ประกอบธุรกิจส่วนตัวมากที่สุด รองลงมาเป็นมูลนิธิเครือข่ายองค์กรอิสระที่ทำประโยชน์ให้แก่สังคม โดยช่วยเหลือด้านการบริจาคมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาจิตใจ และการฝึกอาชีพ ซึ่งเหตุผลที่เข้ามาช่วยเหลือเกิดจากความต้องการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส ต้องการทำประโยชน์ต่อผู้อื่นและเป็นการทำบุญ เพราะทำให้รู้สึกภาคภูมิใจที่ได้ทำประโยชน์ให้สังคม ๓) ด้านทัศนคติของพันธมิตรภาคประชาสังคมต่อการช่วยเหลือผู้ต้องขังและผู้พ้นโทษ พบว่า พันมิตรภาคประชาสังคมส่วนใหญ่มีทัศนคติในเชิงบวกต่อผู้ต้องขัง เนื่องจากเห็นว่า ผู้ต้องขังมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เหมือนประชาชนทั่วไป การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในเรือนจำควรเน้นการแก้ไขมากกว่าการควบคุมและไม่เห็นด้วยหากเจ้าของสถานประกอบการไม่รับคนที่เคยถูกจำคุกเข้าทำงาน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าพันธมิตรภาคประชาสังคมเป็นกลุ่มบุคคลที่ยังยอมรับ และให้โอกาสกับบุคคลที่เคยพลั้งพลาดในชีวิต ให้สามารถกลับตัวเป็นคนดี จึงเข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือเป็นส่วนหนึ่งของภารกิจในด้านการแก้ไขปัญหาผู้ต้องขังในเรือนจำ ๔) ด้านผลการประชุมพันธมิตรภาคประชาสังคม พบว่า พันมิตรภาคประชาสังคมมีความเห็นว่า ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการเข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือผู้ต้องขังกับเรือนจำ การประชาสัมพันธ์ข้อมูลหรือกิจกรรมต่าง ๆ ของเรือนจำมีน้อย ขาดความต่อเนื่องในการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้ต้องขัง โดยมีประเด็นสำคัญในการเสนอแนะกับทางเรือนจำ คือ เรือนจำควรเตรียมข้อมูลที่ต้องการความช่วยเหลือเพื่อประชาสัมพันธ์ให้องค์กร

ภาคเอกชนทราบกิจกรรมต่าง ๆ ของเรือนจำ ๕) ด้านบทบาทของเครือข่ายภาคประชาสังคมในการช่วยเหลือผู้ต้องขังกลับคืนสู่สังคม จากการจัดสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง บทบาทของเครือข่ายประชาสังคมในการช่วยเหลือผู้ต้องขังกลับคืนสู่สังคม มีข้อเสนอแนะว่า กรมราชทัณฑ์ควรประสานกับชมรมบริหารงานบุคคลซึ่งประกอบด้วย ผู้จัดการฝ่ายบุคคลของสถานประกอบการต่าง ๆ เพื่อประชาสัมพันธ์ให้เข้ามาช่วยเหลือด้านการจ้างงานผู้พ้นโทษ การจัดตั้ง “กองทุนช่วยเหลือผู้พ้นโทษ” ในการให้กู้ยืมเงินประกอบอาชีพ สร้างกลไกการประชาสัมพันธ์เพื่อให้เกิดความเข้าใจการยอมรับและทัศนคติเชิงบวกต่อผู้พ้นโทษอย่างต่อเนื่อง

ทั้งนี้ ข้อเสนอแนะเพื่อให้เครือข่ายพันธมิตรภาคประชาสังคมสามารถช่วยเหลือผู้ต้องขังให้สามารถกลับคืนสู่สังคมได้ มีดังนี้ ๑) กำหนดให้เรือนจำ/ทัณฑสถานทั่วประเทศจัดทำทำเนียบเครือข่ายพันธมิตรภาคประชาสังคมและจัดการประชุมเพื่อพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างต่อเนื่องเป็นประจำ รวมทั้งสร้างเครือข่ายใหม่ ๆ จากเครือข่ายเดิมที่มีอยู่ ๒) ประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยเชิญสถานประกอบการ หน่วยงานสถาบันต่าง ๆ ให้มีส่วนร่วมเพื่อเป็นแรงจูงใจในการให้ความช่วยเหลือผู้ต้องขัง ๓) ติดต่อประสานกับพันธมิตรที่มีความต้องการแรงงาน เพื่อให้ผู้ต้องขังมีโอกาสเข้าไปฝึกงาน ทดลองทำงาน ๔) จัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมกันระหว่างหน่วยงานหรือองค์กรภาคเอกชนที่เข้ามาจ้างแรงงานผู้ต้องขังให้รองรับแรงงานผู้พ้นโทษ รวมทั้งมีการติดตามประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ และ ๕) จัดตั้งกองทุนค้ำประกันหน่วยงานหรือสถานประกอบการที่รับผู้พ้นโทษเข้าทำงาน

เอกสารอ้างอิง

เพลินใจ แต่เกษม และคณะ. (๒๕๕๒). พันธมิตรภาคประชาสังคมกับการปลดปล่อยให้ผู้ต้องขังกลับคืนสู่สังคม. รายงานวิจัย. กรุงเทพฯ : สำนักวิจัยและพัฒนาระบบงานราชทัณฑ์ กรมราชทัณฑ์.

การศึกษาและวิเคราะห์พฤติกรรมการถ่ายเทความร้อนผ่านผนังของบ้านดิน

วิจัยโดย...ณภัทร ศรีวัฒนประยูร และคณะ
เรียบเรียงโดย...พจนา อีรามนตร์ วิทยากรชำนาญการพิเศษ

ปัจจุบันสถาปัตยกรรมในประเทศไทยจำเป็นต้องบริโภคพลังงานจากการใช้เครื่องปรับอากาศเป็นจำนวนมาก เนื่องจากประเทศไทย จัดอยู่ในภูมิอากาศแบบร้อนชื้น (Hot and Humid Climate) ซึ่งมีสภาพอากาศอยู่นอกเขตสบายเกือบตลอดทั้งปี การแก้ปัญหาจึงนิยมใช้เครื่องปรับอากาศในการปรับให้เข้าสู่สภาน่าสบาย (Comfort Zone) แต่พลังงานที่ใช้กับเครื่องปรับอากาศ เมื่อเปรียบเทียบกับเครื่องใช้ไฟฟ้าอื่นแล้ว นับเป็นเครื่องใช้ไฟฟ้าที่สิ้นเปลืองพลังงานมากที่สุด โดยคิดเป็น ๕๐% ของพลังงานไฟฟ้าที่ใช้ในอาคาร จึงเป็นเหตุให้ประเทศชาติต้องนำเข้าพลังงานจากต่างประเทศ และยังก่อให้เกิดผลกระทบมากมาย เช่น การเกิดสถานะเรือนกระจก ปัญหามลภาวะทางอากาศจากการผลิตกระแสไฟฟ้า เป็นต้น และหนึ่งในแนวทางที่ช่วยลดการบริโภคพลังงานก็คือ การออกแบบสถาปัตยกรรมให้เหมาะสมกับภูมิอากาศแบบเขตร้อนชื้น การทำสภาพแวดล้อมภายในงานสถาปัตยกรรมให้สบายมากที่สุดหรือเย็นสบายที่สุดโดยไม่ปรับอากาศ ซึ่งบ้านดินมีคุณสมบัติที่ใกล้เคียง เนื่องจากบ้านดินมีการบริโภคพลังงานน้อยมาก เมื่อเทียบกับอาคารพักอาศัยประเภทอื่น ในแง่ของการผลิตวัสดุก่อสร้างและการใช้ไฟฟ้าในอาคาร

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการคือ ๑) เพื่อศึกษาอิทธิพลของตัวแปรที่มีผลต่อพฤติกรรม การถ่ายเทความร้อนผ่านผนังของบ้านดินส่วนต่าง ๆ ๒) เพื่อวิเคราะห์ถึงอิทธิพล และความสำคัญของตัวแปรต่าง ๆ ที่มีผลต่อพฤติกรรมการถ่ายเทความร้อนผ่านผนังของบ้านดินภายใต้สภาวะแวดล้อมจริง และ ๓) เพื่อทำความเข้าใจในศักยภาพ และข้อจำกัดของบ้านดิน ในเชิงพฤติกรรมการถ่ายเทความร้อนผ่านผนังและเป็นแนวทางในการออกแบบการสร้างบ้านดิน ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและสภาพอากาศร้อนชื้นของประเทศไทย

ผลการวิจัยพบว่า หากจะทำให้บ้านดินสามารถคงอุณหภูมิที่จะทำให้อยู่ในสภาน่าสบายได้นั้น ตัวอาคารควรอยู่ในพื้นที่ที่มีความชื้นต่ำ และในทิศทางที่รับผลจากรังสีของดวงอาทิตย์โดยตรง ควรจะเพิ่มความหนาของผนังให้มากขึ้นเพื่อเพิ่มความเป็นฉนวน และอีกประการหนึ่ง บ้านดินจะมีความชื้นค่อนข้างสูง การใช้งานอาคารประเภทนี้ จึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องมีการระบายอากาศที่ดี เพื่อลดความชื้นจากอาคาร และเมื่อมีช่องเปิดมากความร้อนก็จะเข้ามาได้มากเช่นกัน และทำให้ผนังดินรับน้ำหนักได้ลดลง ดังนั้น จึงต้องพิจารณาความเหมาะสมด้วย เนื่องจากดินเป็นวัสดุธรรมชาติที่มีการเสื่อมสภาพง่ายกว่า วัสดุก่อสร้างอื่นจึงต้องดูแลรักษาเป็นอย่างดี

โดยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

๑. จากการทดสอบอุณหภูมิผนังบ้านดินนั้น เนื่องจากเก็บข้อมูลจากอาคารที่ใช้งานจริง ทำให้มีเงื่อนไขที่แตกต่างกัน เช่น สภาพแวดล้อม วัสดุที่ใช้มุงหลังคา ดังนั้น เพื่อให้ได้ผลที่แท้จริงควรเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีเงื่อนไขใกล้เคียงกัน เพื่อความแม่นยำของผลการวิเคราะห์ข้อมูล

๒. ในการวิจัยนี้เป็นการเก็บตัวอย่างข้อมูลเพียงช่วงเวลาหนึ่ง เนื่องจากระยะเวลาที่จำกัดของการใช้เครื่องมือ หากเป็นไปได้ ควรจะเก็บข้อมูลตลอดทั้งปี เพื่อให้ทราบถึงพฤติกรรมที่แตกต่างในแต่ละฤดูกาล ตัวอย่างเช่น ทิศทางของผนังที่รับแสงอาทิตย์โดยตรง ซึ่งจะเปลี่ยนในแต่ละฤดู

๓. ความหนาของผนังบ้านดินนั้นมีผลต่อการเป็นฉนวน คณะผู้วิจัยจึงเสนอแนะให้ศึกษาความหนาของผนังที่เหมาะสม เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพเต็มที่ในการป้องกันความร้อนจากแสงอาทิตย์ และปริมาณช่องเปิดที่เหมาะสม อันจะทำให้มีลมพัดผ่านในอาคารในระดับที่เหมาะสม เพื่อช่วยให้อาคารอยู่ในสภาวะน่าสบายด้วย

เอกสารอ้างอิง

ณภัทร ศรีวัฒนาประยูร. (๒๕๕๒). การศึกษาและวิเคราะห์พฤติกรรมการถ่ายเทความร้อนผ่านผนังของบ้านดิน.

รูปแบบการจัดระบบความรู้และกระบวนการขับเคลื่อนความรู้ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาชุมชนธรรณีคำ แขวงโคกแฝก เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร

วิจัยโดย...ชววุฒิ ลาภมาก
เรียบเรียงโดย...สิฐสรุ กระแสร์สุนทร วิทยากรชำนาญการ

จากกระแสพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่เคยมิได้ทรงพระราชทานไว้ถึงหลักเศรษฐกิจพอเพียงที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และการปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับให้ดำเนินชีวิตไปในทางสายกลาง ก่อให้เกิดแนวทางการพัฒนาอย่างสร้างสรรค์และยั่งยืนต่อชีวิตและสังคม ชุมชนธรรณีคำเป็นอีกชุมชนหนึ่งที่ยังคงรักษาเอกลักษณ์และวัฒนธรรมไว้อย่างเหนียวแน่น โดยความร่วมมือกันภายในชุมชนที่รักษาทุนทางสังคม และการให้คุณค่ากับวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง จึงเป็นที่มาของการศึกษาถึงรูปแบบการจัดระบบความรู้ กระบวนการขับเคลื่อนความรู้ การสนับสนุนของภาคส่วนต่าง ๆ รวมถึงปัญหาอุปสรรคในการขับเคลื่อนความรู้ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนแห่งนี้ การศึกษาวิจัยผู้วิจัยใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ และรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง อาทิ ผู้อาวุโสในชุมชน ผู้นำทางศาสนา กลุ่มแกนนำสำคัญต่าง ๆ ในชุมชน ด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก

ผลการศึกษารูปได้ว่า รูปแบบในการจัดระบบความรู้ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง มีรูปแบบในการดำเนินการ ๒ มิติ คือ มิติด้านผู้ร่วมดำเนินการ และมิติด้านขั้นตอนการจัดระบบความรู้ โดยผู้ร่วมดำเนินการประกอบด้วยผู้นำ ผู้ดำเนินกิจกรรม และผู้สนับสนุน ส่วนขั้นตอนในการจัดระบบความรู้ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง มีทั้งหมด ๑๐ ขั้นตอน คือ ๑) การกำหนดเป้าหมายและค้นหาความรู้ ๒) การสร้างและการแสวงหาความรู้ ๓) การพัฒนาความรู้สู่องค์กร ๔) การเผยแพร่ความรู้ ๕) การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ ๖) การประมวลและกลั่นกรองความรู้ ๗) การเข้าถึงความรู้ ๘) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ ๙) การเรียนรู้และการใช้ความรู้ ๑๐) การประเมินผลการจัดการความรู้ สำหรับกระบวนการขับเคลื่อนความรู้ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงในวิถีชุมชน มีทั้งหมด ๕ ขั้นตอน คือ ๑) การรับทราบปัญหาและความตระหนักร่วม ๒) การจัดทำแผนปฏิบัติการ ๓) การสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ๔) การทบทวนปัญหาและสรุปบทเรียน และ ๕) การขยายผล สำหรับการสนับสนุนของภาคส่วนต่าง ๆ ที่มีต่อการขับเคลื่อนความรู้เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพึ่งตนเอง พบว่า หน่วยงานที่เข้ามาสนับสนุนมี ๓ หน่วยงาน คือ สำนักงานเขตหนองจอก และโรงเรียนอิสลามธรรณีคำ ส่วนปัญหาและอุปสรรคสำคัญในการขับเคลื่อนความรู้ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง แบ่งออกเป็น ๒ ด้านใหญ่ ๆ คือ ปัญหาอุปสรรคด้านบุคคล ได้แก่ ความขัดแย้งภายในชุมชน และปัญหาด้านการดำเนินการ ได้แก่ การสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องล่าช้าและไม่เพียงพอ รวมถึงการรวมกลุ่มของชาวชุมชนที่ไม่มีความถาวร

ข้อเสนอแนะสำคัญจากการศึกษาครั้งนี้ คือ ๑) ควรมีความร่วมมือในการพัฒนาฐานการเรียนรู้ให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น เช่น การทำสื่อการเรียนรู้ การจัดทำเอกสาร หนังสือ เพื่อให้ผู้สนใจภายนอกสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ๒) ควรมีการจัดกิจกรรมเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างชาวชุมชน และ ๓) ควรมีการจัดตั้งกองทุนเพื่อช่วยเหลือชาวชุมชนที่ด้อยโอกาส

เอกสารอ้างอิง

ชววุฒิ สากมวก. (๒๕๕๓). รูปแบบการจัดระบบความรู้และกระบวนการขับเคลื่อนความรู้ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงกรณีศึกษาชุมชนธรรณีคำ แขวงโคกแฝก เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร. [ออนไลน์]. วันที่ค้นข้อมูล ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๕, เข้าถึงได้จาก : <http://libdcms.nida.ac.th/thesis6/2553/b167919.pdf>